

3. Соціально- емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) [Текст] : навч. посібник для вузів / О. Л. Кононко. Київ. : Освіта, 1998. 255 с

4. Рагозіна В. З історії хореографічного виховання. Мистецтво та освіта. №2. 2006. С.15-19

Міщенко Д. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 053 Психологія

Кременчуцький національний університет

ім. Михайла Остроградського

м. Кременчук

Науковий керівник: Давидова О. В.

Кандидат психологічних наук

старший викладач кафедри психології, педагогіки та філософії,

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ПІДЛІТКІВ

Кожен підліток сприймає міжособистісні стосунки з однолітками як дуже важливий фактор для розвитку своєї особистості. І тут дуже важливо відзначити, що важливі не тільки взаємини з певними людьми, але і положення підлітка в групі (класі, тимчасовому колективі). Неблагополучна обстановка в системі міжособистісних відносин впливає на психологічний комфорт підлітка, його самооцінку і викликає тривожність і дискомфорт. така ситуація впливає на

негативний розвиток особистості в цілому і на формування самосвідомість, становлення Я-концепції зокрема.

Теоретично методологічну структуру дослідження склали: теоретичні положення які відображають вікові особливості підлітків в контексті становлення їх самоставлення (А. А. Аверін, Е. Н. Андрєєва, Л. І. Божович, І. С. Кон, А. А. Реан, Х. Ремшмідт); теоретичні положення про специфічні умови, що підвищують або знижують ефективність міжособистісних відносин (І. Кук, Г. Олпорт, К. Стефан); теоретичні положення міжособистісної взаємодії, засновані на формуванні почуття ідентичності індивіда з групою (У. Дуаз, Г. Джерард і М. Хойт, Г. Тежфел, Д. Тернер); проблеми міжособистісних відносин (Р. Бейлза, С. Мілгрема, Ф. Шамбо, М. Шоу, Б. Г. Ананьєва, Г. М. Андрєєвої, В. М. Бехтерева, Л. С. Виготського, Л. Я. Гозмана, В. Н. Мясищева, А. А. Реан, Л. С. Рубінштейна).

Міжособистісне спілкування виявляється таким процесом, який за умови, якщо ми хочемо осягнути його суть, повинен розглядатися як система «людина – людина» у всій багатоаспектній динаміці її функціонування. Це в повній мірі має відношення до дітей різного віку [5, 62].

Міжособистісні стосунки – це взаємозв'язки між окремими людьми (групами людей), які об'єктивно виявляються в характері і способах взаємних впливів людей один на одного в процесі різних видів спільної діяльності, зокрема спілкування, та суб'єктивно переживаються і оцінюються ними.

Міжособистісні стосунки підлітків мають складну структуру, вони пронизують різні рівні організації особистості, виступають в якості основи її життєдіяльності. Оптимальні міжособові стосунки є запорукою повноцінного протікання у людини психічних процесів, впливають на успішність всіх видів діяльності, сприяють повноцінній соціалізації його особистості, є рушійним фактором і обов'язковою умовою розвитку психіки дитини. Л. С. Виготський в своїх дослідженнях сформулював культурно-історичну теорію, згідно з якою спілкування підлітка з дорослими і однолітками сприяє накопиченню і

засвоєнню суспільно-історичного досвіду. Саме цей фактор допомагає формуванню специфічних для людини видів практичної і психічної діяльності. Підлітковий вік виступає в цьому плані найбільш важливим, так як відбувається посилене освоєння соціальних норм і цінностей, формуються життєві позиції, моральні критерії і якості особистості, що розвивається, які забезпечують адекватне суб'єктна поведінка підлітка [1, с.214].

Оскільки спілкування в підлітковому віці є провідним видом діяльності (за Ельконіним), даний віковий етап сензитивний для розвитку компетентності в міжособистісній взаємодії. У деяких випадках наявність таких індивідуально-психологічних особливостей у підлітків, як, наприклад, сором'язливість, агресивність, низька здатність до встановлення контакту, надання підтримки, розуміння невербальних засобів спілкування, призводить до появи порушень комунікативної сфери. Можливі порушення визначають особливості комунікативної сфери підлітків, що виражаються в труднощах з вибором адекватної реакції на несправедливу критику, зверненні до провокаційної поведінки, наявності негласної заборони на моральну підтримку і прояв щирих почуттів, прирівнювання розмови про свої переживання до прояву слабкості. При виборі комунікативної поведінки для підлітка характерними варіантами виступають залежна поведінка, підпорядкування або агресивно провокаційна поведінку [3, с.309].

У підлітковому віці існує дві системи взаємин з оточуючими людьми, які розвиваються в ореолі освітньої організації: одна – з дорослими, а інша – з однолітками. Дві ці системи виконують одну і ту ж соціалізуючу роль для підлітка, але дуже часто можуть входити в протиріччя один з одним по регулюючим нормам та змісту. Підлітковий вік характерний трьома видами взаємин: перші – це зовнішні епізодичні ділові відносини, які служать для задоволення короточасних інтересів підлітка і не зачіпають особистість; далі йдуть товариські відносини з однолітками, які сприяють взаємообміну інформацією, знаннями і навичками; третім видом міжособистісних взаємин є

дружні зв'язки, які допомагають вирішенню будь-яких питань емоційно-особистісного характеру. Всі ці види міжособистісного спілкування служать для розвитку та соціалізації особистості, але розрізняються за своїми завданнями і змістом [3, с.311]

При переході в другу половину підліткового віку міжособистісні стосунки підлітків стають самостійним видом діяльності, який займає багато часу і виконує важливу роль. Старший підліток(14-15 років) все менше часу проводить з дорослими людьми, він тягнеться до однолітків, проявляє активну участь в груповому житті. Це є характерною рисою для старшого підлітка, причому вона проявляється в незалежності від ступеня розвиненості спеціальної потреби в спілкуванні або афіліативній потребі. Якщо міжособистісні відносини підлітка з однолітками складаються неблагополучно, в групі немає спільних інтересів і зацікавленості один в одному то підліток переживає це дуже важко. Багато підлітків сприймають сварку з товаришами як величезну особисту проблему. Щоб привернути увагу товаришів і їх повну довіру, підліток намагається зробити все можливе і дуже часто він йде на пряме порушення соціальних норм і правил. Саме тому в підлітковому віці так часті відкриті конфлікти з дорослими, нерозуміння [4, с.135].

Для підліткового віку багато часу відводиться спілкуванню в межах освітньої організації, так як дитина 13-14 років є учнем і багато часу проводить в стінах школи. Відносини, які визначають статус підлітка в класі складні і різноманітні. Я. Л. Коломінський в своїх дослідженнях на перше місце ставить вплив на однолітків за допомогою інтелектуального розвитку або сили; друге місце відводиться моральним якостям, які проявляються безпосередньо в умінні спілкуватися з оточуючими, далі йдуть інтелектуальні якості підлітка і його вміння і бажання вчитися, трудові навички, зовнішня привабливість і останнє місце відводиться прояву лідерських якостей. Б. М. Волков вважає, що в підлітковому віці найбільше цінується вміння спілкуватися, життєлюбність, чесність, готовність прийти на допомогу у важкі хвилини, далі йдуть такі якості

особистості як воля, прагнення вперед, третє місце відводиться інтелектуальним здібностям, так як ми часто бачимо, що саме в підлітковому віці дітям, які добре вчаться і прагнуть розвиватися інтелектуально дуже складно налагодити міжособистісне ставлення з однолітками. Л. Я. Газман в своїх дослідженнях пропонує іншу послідовність дружніх переваг, на основі яких виникає міжособистісне спілкування в підлітковому віці: інтелектуальні якості, добре і чуйне ставлення до людей, морально-вольові якості, лідерські якості, зовнішні дані. [2, с.62]

Аналізуючи вищесказане можна зробити висновок про те, що можуть бути два види міжособистісних стосунків між підлітками в освітній організації. Перший – це товариські відносини, які сприяють взаємообміну знаннями, вміннями і навичками, а другий вид – дружні зв'язки, які допомагають підлітку вирішувати багато емоціонально-особистісних проблем. Підлітки в міжособистісному спілкуванні цінують чуйність, відкритість, вміння зберігати таємниці. Зародження міжособистісних відносин починається з переваги зовнішніх даних, а потім вже простежується єдність інтересів і тем для спілкування.

Таким чином, за умови вдало побудованих міжособистісних стосунків в підлітковому віці відбувається повноцінний розвиток особистості. Минулий досвід налагодження комунікації з однолітками буде провідним для утворення нових міжособистісних стосунків в групі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Психология развития ребенка / Л. С. Выготский. М.: Смысл, 2015. 512 с.
2. Гозман Л. Я. Психология эмоциональных отношений / Л. Я. Гозман. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2015. 176 с.

3. Драгунова Т. В. Психические особенности подростков / Т. В. Драгунова // Возрастная и педагогическая психология. М.: Просвещение, 1999. № 1. С. 305-317.

4. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах. Минск, Изд-во БГУ. 2016. 284 с

5. Леонтьев А. А. Психология общения: 3-е изд / А. А. Леонтьев. М.: Смысл, 2015. 365 с.

Олексієнко Е. С.

*курсант навчальної групи ТМдбср-19-1
спеціальності «Технічне обслуговування
повітряних суден і двигунів»,
Кременчуцький льотний коледж ХНУВС
м. Кременчук*

*Науковий керівник: Коверсун Н. А.
викладач української мови та літератури
Кременчуцький льотний коледж ХНУВС
м. Кременчук*

ІННОВАЦІЇ - ЗАСОБИ ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасну освіту не можна уявити без нових ідей та технологій, адже вони є рушійною силою педагогічного прогресу. Інновація освіти – це процес, що містить зміни у меті, змісті, методах, формах навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Навчання, інноваційність та співпраця в освітньому процесі – ключовий чинник успішної діяльності у сучасному світі. Сучасна освіта має на меті готувати людину, яка здатна жити в динамічному світі та приймати зміни, що будуть невід’ємною частиною способу життя педагога.